

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

КОНТРОЛІНГ В ПІДПРИМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

підготовки магістра
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
освітньо-професійної програми Економіка підприємства

Силабус освітнього компонента «КОНТРОЛІНГ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ» підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, за освітньо-професійною програмою Економіка підприємства

Розробник: Бортнік С.М., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Наталія ХОМЮК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу
протокол №1 від 09.09.2022 р.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

І. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Економіка підприємства Магістр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів ECTS 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 20 год. Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 72 год.
ІНДЗ: є		Консультації 8 год.
		Форма контролю залік
Мова навчання		українська

ІІ. Інформація про викладача (-ів)

Бортнік Світлана Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Bortnik.Svetlana@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

ІІІ. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Контролінг в підприємницькій діяльності» належить до переліку вибіркових навчальних компонентів, який спрямований на забезпечення формування умінь та знань, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою і є невід'ємною частиною економічних дисциплін, що необхідні працівникам економічних служб як інструмент управління незалежно від організаційно-правових форм господарювання.

2. Мета і завдання освітнього компонента. Метою викладання освітнього компонента «Контролінг в підприємницькій діяльності» є формування у здобувачів освіти системних знань з основ управління сучасним підприємством на основі обліку, аналізу, контролю, планування щодо підготовки управлінської інформації для різних рівнів управління підприємством; опанування методики збирання, аналізу та інтерпретації управлінської інформації для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень в підприємницькій діяльності. Мета викладання освітнього компонента «Контролінг» полягає у з'ясуванні суті контролінгу як економічної категорії, обґрунтуванні методологічних та організаційних засад ефективного функціонування системи контролінгу на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання, встановленні концептуальних параметрів та кількісно-якісних характеристик офісної служби контролінгу, виявленні основних проблем та перешкод на шляху впровадження системи контролінгу в Україні. **Основними завданнями** вивчення освітнього компонента «Контролінг в підприємницькій діяльності» є набуття здобувачами освіти теоретичних та практичних навиків з налагодження безперервного процесу отримання та інтерпретації інформації про підприємство; розуміння економічних закономірностей та принципів управління фірмою; засвоєння методології економічної оцінки доцільності рішень у галузі створення, виробництва та збуту продукції з подальшим спостереженням за результатами, опанування раціональною організацією руху інформаційних потоків на підприємстві з метою оптимізації його діяльності, тобто одержання

інформації, що буде корисною і необхідною при прийнятті оперативних і стратегічних управлінських рішень як за центрами управління, так і підприємства загалом. Предметом вивчення освітнього компонента є процес оперативного та стратегічного управління підприємством як системи, спрямований на досягнення усіма структурними підрозділами стратегічних і поточних цілей та прийняття управлінських рішень з оптимізації співвідношення «витрати - обсяг – прибуток».

3. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності або у процесі навчання, проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризуються невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності

ФК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ФК 5. Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проєктів в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності.

ФК 8. Здатність вирішувати задачі прогнозування процесів розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур із використанням економіко-математичних методів та інформаційних технологій.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 14. Моделювати і прогнозувати процеси розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур з використанням економіко-математичного інструментарію та інформаційних технологій.

ПРН 15. Уміння розраховувати потребу в інноваційних інвестиціях, здійснювати заходи із впровадження економічно обґрунтованих інновацій, уміння здійснювати моніторинг інновацій, розраховувати ефективність проєктів, виконувати економічне оцінювання нововведень.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Основи контролінгу в підприємницькій діяльності						
Тема 1. Сутність контролінгу, історичний аспект його становлення та розвитку	12	2	2	8	-	О,Т,П,РК / 4 бали
Тема 2. Класифікація об'єктів контролінгу	12	2	2	7	1	О,Т,П,РК / 4 бали
Тема 3. Управлінський облік	12	2	2	7	1	О,Т,П,РК / 4 бали

як основа контролінгу						
Тема 4. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу	12	2	2	7	1	О,Т,П,РК / 4 бали
Тема 5. Методи аналізу відхилення фактичних результатів від планових	12	2	2	7	1	О,Т,П,РК / 4 бали
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10	36	4	20 балів
Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти контролінгу в підприємницькій діяльності						
Тема 6. Контролінг інвестиційних проектів	12	2	2	7	1	О, РМГ, РЗ/К / 4 бали
Тема 7. Організаційно-методичні основи створення системи контролінгу на підприємстві	12	2	2	8	-	О, РМГ, РЗ/К / 4 бали
Тема 8. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	12	2	2	7	1	О, РМГ, РЗ/К / 4 бали
Тема 9. Методи прийняття управлінських рішень в контролінгу	12	2	2	7	1	О, РМГ, РЗ/К / 4 бали
Тема 10. Контролінг якості	12	2	2	7	1	О, РМГ, РЗ/К / 4 бали
Разом за змістовим модулем 2	60	10	10	36	4	20 балів
Презентація ІНДЗ						П / 60 балів
Всього годин / Балів	120	20	20	72	8	100 балів

Методи контролю *: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О-опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

У процесі навчання здобувачі освіти отримують необхідні знання під час проведення лекційних та практичних (семінарських) занять. Певна частина матеріалу має бути засвоєна здобувачами освіти в процесі самостійної роботи, підготовки до практичних занять та виконання контрольних завдань.

Теми 1, 2, 7, 8 носять теоретичний характер і найдоцільніше здобувачам освіти денної форми навчання проводити самостійні заняття шляхом освітлення основних питань, ухвалення оптимальних варіантів кожного контрольного питання як підбиття підсумків теми.

Теми 3, 4, 5, 9 носять практичний характер і тому у межах самостійної роботи є можливість вирішувати стандартний набір завдань, а також переглядати навчальні відео, представлені інтернет ресурсами.

У рамках вивчення теми 6 є можливість із здобувачами освіти денної форми навчання організувати малі групи (2-3 особи), якими будуть розроблені системи збалансованих показників (BSC) для підприємств, на яких здобувачі освіти проходили практику.

Відео 1. Планування і контроль проектів онлайн. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iBcdqq9aRcs>

Відео 2. Результат контролю поставок: приклад впровадження. URL: http://s-tigers.com.ua/2017/01/15/rezultat_kontrol_postavok/

Відео 3. Яку модель прогнозування продажів вибрати? URL: http://s-tigers.com.ua/2014/02/04/vybor_modeli_prognozirovania_prodaz/

Відео 4. Історія ТСН. Маленький бізнес. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6TU_3IHbytE

Відео 5. Історія бізнесу іноземного підприємця в Україні. URL: <https://cutt.ly/itKBgBM>

Відео 6. Інтернет-портал для управлінців. URL: www.management.com.ua/

Відео 7. Складання плану продажів. Алгоритм. Відео. URL: http://s-tigers.com.ua/2013/11/12/sostavlenie_plana_prodaz/

Відео 8. Поради щодо написання, аналізу та коригування планів продажів. URL: http://s-tigers.com.ua/2013/04/28/sovety_plan_prodaz/

Відео 9. План закупівель: формула розрахунку + приклад. URL: http://s-tigers.com.ua/2012/12/21/plan_zakupok_formula/

Відео 10. Огляд Worksection за 1 хвилину. Планування і контроль проектів онлайн. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iBcdqq9aRcs>

Відео 11. Контроль якості мереж мобільного зв'язку з Василем Пантовим. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CP1USsUsVwA>

Питання для самостійного опрацювання:

Сутність контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної роботи на підприємстві.

Чинники виникнення контролінгу.

Основні концепції контролінгу.

Місце контролінгу в системі управління підприємствами.

Структурно-логічна схема контролінгу.

Сутність реагування витрат на зміну обсягу діяльності підприємства.

Поділ витрат відносно технологічного процесу.

Прямі і непрямі витрати та спосіб їх віднесення до об'єкту калькулювання.

Класифікація витрат за охопленням нормування.

Класифікація витрат за характером використання ресурсного потенціалу.

Класифікація витрат за ступенем можливостей регулювання.

Собівартість продукції, її види.

Управлінський облік як вихідний елемент системи контролінгу.

Завдання управлінського обліку.

Характеристика основних методів управлінського обліку.

Облік за фактичною собівартістю.

Облік за нормативною собівартістю.

Мета, область застосування та переваги системи стандарт-кост.

Нормативні та бюджетні витрати.

Нормативні прямі матеріальні витрати.

Нормативні прямі трудові витрати.

Нормативні загальновиробничі витрати.

Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.

Особливості та порядок організації обліку витрат і результатів у системі директ-костінг.

Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.

Планування, його цілі, види, ієрархія планів на підприємстві.

Система бюджетів на підприємстві, їх зміст та взаємозв'язок.

Економічний аналіз як база прийняття управлінських рішень.

Плани і нормативи як вихідна база аналітичної роботи в системі контролінгу.

Показники і моделі оперативного аналізу в системі контролінгу.

Аналіз відхилень - основний інструмент оцінки діяльності центрів відповідальності.

Аналіз залежностей кінцевих результатів діяльності підприємства від встановлених відхилень.

Методи оперативного контролінгу.
Методика проведення аналізу безбитковості.
Аналіз обсягу замовлень.
Функціонально-вартісний аналіз.

Оцінка ризиків та розробка рекомендацій з управління ризиків. 6. Контролінг інвестиційних проектів, його мета, завдання та функції.

Критерії оцінки інвестиційних проектів у контролінгу.
Процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи.
Процес реалізації контролінгу інвестиційних проектів.

Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві.

Формування цільових функцій та елементів системи контролінгу.

Інформаційні потоки на підприємстві.

Контролінг у системі прийняття управлінських рішень.

Характеристика підходів до прийняття управлінських рішень.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять є обов'язковою складовою вивчення освітнього компонента. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із деканатом та викладачем.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultatuv_navchannia_formalnoi.pdf).

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компоненту.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Політика щодо академічної доброчесності.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

V. Підсумковий контроль

Залік відбувається на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних, самостійної роботи, тестових завдань. Залік виставляється за умови, якщо здобувач освіти виконав усі види навчальної роботи, які визначені програмою (силабусом) освітнього компонента, та отримав не менше ніж 60 балів. У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, пройти тестування по всіх темах, зробити розрахункові завдання тощо).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та методичне забезпечення

Основна

1. Давидович І.Є. Контролінг: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 552 с.
2. Задорожний З. В. Контролінг: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, А. В. Фаїзов; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Економічна думка, 2010. 224 с.
3. Кайлюк Є.М. Контролінг: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2014. 223с.
4. Маркіна І.А. Контролінг для менеджерів: навч. посіб. / І.А. Маркіна, О.М.Таран-Лала, М.В. Гунченко. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 304 с.
5. Партин Г. О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. / Г. О. Партин, Р. І. Задерецька. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 232 с.
6. Садченко О. В. Контролінг : навчально-методичний посібник. Одеса : Видавництво Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 2013. 171 с.
7. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.

Додаткова

8. Задорожний Р.П. Контролінг, як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Вісник КІБІТ. 2010. №1. С.46-56.
9. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник Київ: КНЕУ, 2006. 552 с.
10. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології. Київ: Знання, 2009. 319 с.

Інтернет-ресурси

11. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
12. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
13. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>